

Тенденції розвитку вищої освіти в Україні: європейський вектор. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Ялта (10-12 березня 2011 р.). – Ялта: РВНЗ КГУ, 2011. – Ч.2. – С. 192-265. 12. Погоріла І.О. Екологічне виховання студентів-медиків у курсі медичної біології як складова гуманістично орієнтованої освітньої парадигми / І.О. Погоріла, О.В. Романенко. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. 36. статей: Ялта: РВВ КГУ, 2011. – Вип. 31, Ч. 1. – С. 192-196. 13. Трахтенберг І.М. Книга о ядах и отравлениях. Очерки токсикологи. – 2008.

д.мед.н., доцент Рикало Н.А.,
+38(067)6037235,
rikalo77@mail.ru

к.мед.н., доцент Пилипонова В.В
+38(097)3517252, piliponova1977@mail.ru

OSOSBLYVOSTI NAUCZANIA STUDENTÓW PATOFIZJOLOGIA NARODOWY UNIwersytet MEDYCZNY IM. N. I. PIROGOVA W WINNICE

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПАТОФІЗІОЛОГІЇ СТУДЕНТАМ ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М.І. ПИРОГОВА

Rykalo N. A., Piliponova V. V. Features of teaching pathophysiology for students in Vinnitsia national Pirogov memorial medical university.

The basic principles of educational process at the Pathophysiology Department in Vinnitsia National Pirogov memorial Medical University were represents. To improve the training of future physicians introduced new teaching methods: multimedia presentations, clinically oriented situation tasks, training videos as experiment alternative. This increases the quality of students training according to European standards, the passing level of licensing examination "STEP 1", to form clinical thinking and creativity.

Key words: theoretical training, improvement, clinical guidance, new learning tools, independent study students.

Рикало Н. А., Пилипонова В. В. Особливості викладання патофізіології студентам Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова.

Висвітлені основні принципи організації навчального процесу на кафедрі патофізіології Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова. Для підвищення якості підготовки майбутніх лікарів запроваджуються новітні засоби навчання: мультимедійні презентації, клінічно орієнтовані ситуаційні задачі, навчальні відеофільми як альтернатива експерименту, комп'ютерні програми. Це дозволяє підвищити якість підготовки студентів відповідно до європейських стандартів, рівень складання ліцензійного

іспиту «КРОК-1», формувати клінічне мислення та творчий підхід.

Ключові слова: теоретична підготовка, удосконалення, клінічне орієнтування, новітні засоби навчання, самостійна робота студентів.

Рыкало Н. А., Пилипонова В. В. Особенности обучения патофизиологии студентов Винницкого национального медицинского университета имени Н. И. Пирогова.

Представлены основные принципы организации учебного процесса на кафедре патофизиологии Винницкого национального медицинского университета имени Н.И. Пирогова. Для повышения качества подготовки будущих врачей внедряются новейшие методы обучения: мультимедийные презентации, клинически ориентированные ситуационные задачи, учебные видеофильмы как альтернатива эксперимента, компьютерные программы. Это позволяет повысить качество подготовки студентов в соответствии с европейскими стандартами, успешность сдачи лицензионного экзамена «КРОК-1», формировать клиническое мышление и творческий подход.

Ключевые слова: теоретическая подготовка, совершенствование, клиническое ориентирование, новейшие средства обучения, самостоятельная работа студентов.

Постановка проблеми. Для сучасного розвитку національної вищої освіти в Україні характерні модернізація і реформування, спрямовані на приєднання до Болонського процесу з метою входження в європейський освітній і науковий простір.

У вищій медичній освіті України на сьогодні одним з пріоритетних питань є забезпечення високо рівня підготовки фахівців, здатних на рівні державних вимог державних стандартів якості освіти виконувати професійні обов'язки, що задовольнятиме існуючий ринок праці.[1; 2, с.5-8; 5, с. 60-63] В цьому сенсі підвищення рівня саме теоретичної підготовки студентів є найактуальнішою проблемою. Без успішного її вирішення неможливо суттєво поліпшити якість підготовки лікаря.

Найважливішим завданням є забезпечення якості підготовки фахівців, які відповідають міжнародним вимогам та стандартам. Здебільшого це реалізується на клінічних кафедрах за принципом викладання дисципліни „біля ліжка хворого”. Викладання ж дисциплін на кафедрах теоретичного профілю, зазвичай, відбувається в умовах певного дефіциту наочного використання отриманих

знань у системі „лікар–пацієнт”. Саме тому формування у майбутніх лікарів клінічного мислення, практичне спрямування у поєднанні з новими методами підготовки лікарів є складним діалектичним процесом, оволодіння яким є однією із найскладніших і важливих задач медичної освіти. Патофізіологія, як фундаментальна дисципліна, на думку С.П. Боткіна, вчить майбутнього лікаря використовувати природничі знання біля ліжка хворого.

Клінічне мислення – це своєрідний вид діяльності лікаря, який передбачає особливі форми аналізу та синтезу, пов’язані з необхідністю зіставити загальну картину хвороби з виявленим симптомокомплексом захворювання, а також швидко і своєчасно прийняття рішення про природу захворювання. Виходячи з єдності усвідомлених та не усвідомлених логічних і інтуїтивних компонентів досвіду, клінічне мислення – складний діалектичний суперечливий процес, оволодіння яким є однією із найскладніших і важливих задач медичної освіти. [2, с. 33-36]

Специфіка клінічного мислення вимагає особливих шляхів його формування – інтеграція знань з базових предметів, вміння і здатність виявити ознаку, синдром та оцінити їх клінічне значення. Це може зробити фахівець, який має аналітико-синтетичний тип сприйняття та спостереження (побачити не тільки ознаку, алей клінічну картину захворювання в цілому, вміти її верифікувати), включити їх в логічну дидактичну схему і дати їм патогенетичне обґрунтування.

Зрозуміло, що набуті у закладі вищої освіти знання й уміння – це лише той фундамент, на якому кожний окремо й самостійно зводитиме храм індивідуальної професійної майстерності, який буде розбудовуватись впродовж усього життя за умови постійного творчого пошуку та застосовування нових знань і перетворення їх у навички та вміння.

Успішне вирішення головної задачі – підвищення якості підготовки спеціалістів – неможливе без постійного вдосконалення організації навчального процесу і застосовування нових форм і методів викладання.

Патофізіологія є однією з базових дисциплін в системі вищої медичної освіти, вона

забезпечує теоретичну підготовку майбутнього лікаря, формує його науковий світогляд, характер поглядів на сутність хвороби тощо. [4, с. 263-265]. При вивченні патофізіології студенти опановують знання з вивчення причин виникнення (етіологія), механізмів розвитку (патогенез) та наслідків хвороби, що дасть зрозуміти та практично застосувати ці знання в їх подальшій лікарській практиці.

Патофізіологія займає одне з провідних місць в системі підготовки лікаря та потребує всебічної інтеграції з іншими навчальними дисциплінами. При вивченні предмету студенти повинні розуміти практичне застосування знань з патофізіології в їх подальшій лікарській практиці.

Викладання предмету на кафедрі патофізіології Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова виконується згідно розроблених для окремих факультетів типових робочих програм, що адаптовані для студентів певного факультету і має тісний зв’язок з дисциплінами клінічного профілю.

На кожному практичному занятті викладачами кафедри проводиться детальний розбір теоретичного матеріалу, тестових завдань із визначенням та обґрунтуванням вірних відповідей, а також розв’язання клінічно орієнтованих ситуаційних задач. При вивченні патофізіології органів і систем широко використовуються результати клінічних та лабораторних досліджень: гемограми, урограми, ЕКГ, що характерні для різної патології. Аналізуючи результати досліджень, студент має визначити патологію, при якій виникають подібні зміни, назвати етіологію, розкрити патогенез патологічних змін, вміти чітко та аргументовано довести свою думку.

Важливим є те, що студенти вчать принципам етіотропної, патогенетичної та симптоматичної терапії різних патологічних процесів та станів, особлива увага надається етіології, механізмам розвитку та принципам лікування екстремальних станів.

В умовах ситуаційних задач наведені конкретні клінічні випадки, що, вимагають від студента інтеграції знань з базових предметів, та знань, які вони отримали при вивченні предмету патофізіології, вміння виявити симптом, синдром, оцінити їх клінічне значення.

Це може зробити майбутній фахівець, який має аналітико-синтетичний тип сприйняття та спостереження (побачити не тільки ознаку, але й клінічну картину захворювання в цілому, вміти її верифікувати), включити їх в логічну дидактичну схему і дати їм патогенетичне обґрунтування.

На сьогодні проведення деяких експериментів наживо втрачає свою актуальність, на заміну цьому приходять новітні комп'ютерні технології. Тому для більш сучасного викладання предмету кафедрою розпочато роботу над збором відеоматеріалу та створенням відеотеки кафедри. У відеотеці на сьогодні є відеофільми з наступних тем «Патогенна дія факторів зовнішнього середовища: дія іонізуючого випромінювання, електричного струму, барометричного тиску та вплив хімічних факторів на організм», «Алергічна реактивність», «Патогенез запалення», «Порушення мікроциркуляції», «Патологія червоної крові». Відеоматеріал презентується за допомогою ноутбуків викладачів, а після перегляду студенти мають можливість обговорювати ключові моменти практичного заняття. Колективом кафедри за участю студентів створюються навчальні відеофільми під час проведення експериментальних та лабораторних робіт, у відповідності до Європейської конвенції з захисту хребетних тварин, яких використовують для експериментальних та наукових цілей (Страсбург, 1986). Усі новітні засоби наочності, що використовується на кафедрі при викладанні дисципліни, активують увагу студентів, поліпшують розуміння патогенетичних механізмів, а не просто їх механічного «зазубрювання», активують розумову діяльність, а також покращують засвоєння та запам'ятовування отриманих знань.

Чільне місце в теоретичній підготовці студентів посідає лекція. Саме лекція покликана озброїти студентів знаннями методологічних основ даної науки, познайомити їх з основними етапами становлення та розвитку теоретичних концепцій і, нарешті, тільки на лекції студент може сформулювати чітке уявлення про сучасний стан тієї чи іншої патології. Значущість лекції з часом не знижується, а навпаки – зростає, що пов'язано з постійно зростаючим

темпом розвитку медичної науки, за яким не може встигнути видання нових підручників, монографій тощо. Висвітлення програмного матеріалу на лекції носить, як правило, проблемний характер. Для більш змістовного викладення інформації та кращого сприйняття досить складного теоретичного матеріалу при читанні лекцій використовуються як традиційні, так і сучасні засоби наочності, а саме мультимедійний супровід, оригінальні таблиці та схеми. Іноді під час лекції застосовується і зворотній зв'язок зі студентами у вигляді живої дискусії, для того щоб студенти не тільки слухали та автоматично конспектували викладений матеріал, але й брали активну участь в обговоренні найбільш цікавих та важливих питань теми. Це формує у студента професійний кругозір, розвиває його можливості до творчого аналітичного мислення, направляє на пошук самостійних шляхів розкриття невирішених або дискусійних питань. Важливе значення має пояснення лектором особливостей виникнення, розвитку та клінічні прояви стоматологічної патології, патології в педіатричній практиці, сучасні принципи етіотропної, патогенетичної терапії.

У сучасній медичній освіті особливого значення набуває розвиток інноваційного потенціалу кожного студента, як умова його особистого зростання та самореалізації. При цьому особливого значення набувають креативність особистості, її здатність до творчого нестандартного мислення, вміння ефективно розв'язувати складні проблеми власної життєтворчості. Насамперед потрібно викликати й посилювати у студентів їхні власні мотиви діяльності, актуалізувати пов'язані з ними потреби, пропонувати матеріал, для якого характерні новизна, практична спрямованість, проблемність, відповідність потребам студентів [7, с. 46-49].

Традиційною формою організації наукової студентської роботи, яка широко використовується для залучення студентів по загальнонаукових чи спеціальних дисциплінах у вузі, є студентський науковий гурток. З метою залучення студентів до наукової роботи на кафедрі патофізіології створено та працює студентський науковий гурток, членами якого є студенти 3-6 курсів. Основна мета гуртка – надати студентам навички професійного

зростання, відбір та вивчення спеціальної медичної літератури, вміння виділяти головне, вміння робити висновки та узагальнення, вести науково-дослідну роботу, використовувати сучасні інформаційні технології у підготовці та професійній діяльності майбутнього лікаря.

В основі роботи гуртка лежить дискусія, яка ґрунтується на підготовці студентами доповідей у вигляді мультимедійної презентації, повідомлення з певної теми. Темати доповідей є найбільш актуальні та проблемні питання патофізіології. Саме на засіданні гуртка обговорюються наукові доповіді, часто вперше в житті написані студентами. Для талановитих та активних членів студентського наукового гуртка передбачається можливість участі та публікації результатів дослідження на міжнародних наукових форумах.

Викладачі кафедри, спільно зі студентами, які успішно навчаються, ініціювали цикли додаткових мікролекцій у вільний від занять час, для студентів, які мають труднощі при вивченні окремих питань з патофізіології. Це дає змогу частині студентів спробувати свої сили у якості викладачів, та допомогти невстигаючим студентам покращити свою успішність.

Висновок. Таким чином, викладання предмету «патофізіологія» для студентів Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова постійно удосконалюється. Творчий підхід у організації навчального процесу, використання новітніх методів та засобів наочності в навчальному процесі, дозволяють підвищити якість підготовки студентів відповідно до європейських стандартів та рівень складання ліцензійного іспиту «КРОК-1», формувати клінічне мислення, навчити студентів самостійно здійснювати пошук нової інформації для подальшого удосконалення рівня знань, покращують засвоєння та збереження отриманих знань з патофізіології з метою відповідності сучасним вимогам як медичної науки, так і вищої медичної освіти.

Список використаних джерел

1. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. — К.: Компас, 1997, 64с.
2. Василюк В.М. Основи клінічного мислення // В.М. Василюк, Н.В. Кравчук, В.В. Василюк / Медична освіта. — 2004. — №3-4. — С. 33-36.
3. Волосовець О.П.

Зміст форм організаційної роботи студента у вищих медичних навчальних закладах IV рівня акредитації /О.П. Волосовець, І.С. Вітенко // Медична освіта. — 2004. — №1. — С.5-8.

4. Ельський В.Н. Преподавание патологической физиологии на современном этапе развития высшего медицинского образования / В.Н. Ельський, Л.П. Линчевская С.В. Зяблицев [и др.] // Таврический медико-биологический вестник. — 2012. — Т.15. — №3, ч.2(59). — С.263-265.

5. Можливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчання у вищих навчальних закладах України /О.О. Бекас, Г.В. Даченко, О.М. Шаповал, С.В. Прокопенко // Biomedical and biosocial anthropology. — 2005. — 4. — С.60-63.

6. Поляченко Ю.В. Медична освіта в Україні / Ю.В. Поляченко, В.Г. Передерій, О.П. Волосовець (та інші). — Київ: «Книга плюс», 2005. — 384 с.

7. Гришко Ю.М. Використання інноваційних технологій при викладанні патофізіології іноземним студентам // Світ медицини та біології. — 2013. — №2. — С. 46-49.

к.п.н., доцент Руда О. Ю.,
к.биол.н., доцент Костильов О. В.,
асистент Кушнерова Т. Є,
Член-кореспондент НАН України,
д.биол.н., професор Романенко О.В.
+38(044)4544995
bio@nmu.kiev.ua

OGÓLNE ZASADY TWORZENIA PROFESJONALNYCH ZORIENTOWANYCH ZESTAW PRZEDMIOTÓW BADAŃ DOTYCZĄCYCH PODSTAW EKOLOGII I PARAZYTOLOGII

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ СТВОРЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО КОМПЛЕКСУ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ З ОСНОВ ЕКОЛОГІЇ ТА ПАРАЗИТОЛОГІЇ

Ruda O., Kostylev A., Kushnyerova T., Romanenko A. General principles of creating professional-oriented set of test items on the basics of ecology and parasitology.

The article describes approaches to develop professionally oriented set of test items for use by medical students in the study of discipline "Medical Biology".

Keywords: higher medical education, medical biology, professionally oriented tests.

Руда О. Ю., Костильов О. В.,
Кушнерова Т. Є, Романенко О. В. Загальні принципи створення професійно-орієнтованого комплексу тестових завдань з основ екології та паразитології.

В статті описані підходи для розробки професійно-орієнтованого комплексу тестових завдань для їх використання студентами медичних вузів при вивченні навчальної дисципліни «медична біологія».